

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi Thomae tomi quinque

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio secunda. Vtrum Christus in quantum homo sit Filius Dei naturalis, an
adoptivus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

filius hominis factus est, commisit Verbo Dei, ut adoptionem percipiens, fiat Filius Dei. Non enim poteramus aliter incorruptelam & immortalitatem accipere, usque ad illud, ut filiorum adoptionem perciperemus. In quibus verbis primum considerandum est, non solum non vocare Irenæum incarnationem nomine adoptionis, quin potius illas distinguere, cum dicit, eos qui incarnationem negant, non percipere adoptionem, quia ingrati sunt Verbo, quod incarnatum est propter ipsos. Deinde ponderanda est illa causalis nota, propter hoc enim, &c. cum enim dixisset, Verbum fuisse incarnatum propter nos, id est, ut nos consequamur adoptionem filiorum, causam huius reddit dicens. Propter hoc enim qui Filius Dei est, Filius hominis factus est: cum ergo concludit, ut adoptionem percipiens, fiat Filius Dei, non est sensus, Filium Dei factum esse hominem, ut ipsemet Christus adoptionem percipiens, sed indefinite ut is qui adoptionem recipit (quicumque ille sit) fiat Filius Dei, hoc enim sensu causalis hæc consonat propositioni immediate præcedenti, cui adiungitur: & verba ipsa optime patiuntur hunc sensum, sine vlla extoritione aut difficultate; in alio vero sensu causalis illa non rectè coniungitur cum præcedentibus, & continet sensum per se absurdissimum, tum quia nullus vnaquam dixit, Verbum Dei fuisse incarnatum, ut Christus ipse adoptione fieret Filius Dei, sed ut alios homines faceret Filios Dei, ut plane idem Irenæus ibidem intendit; tum etiam quia illa locutio ad Christum relata continet sensum erroneum, quia neque humanitas Christi est facta Filius Dei per adoptionem, etiam si nomine adoptionis incarnationem intelligamus, sed est unita Filio Dei, neque etiam hic homo Christus factus est Filius Dei, sed potius Filius Dei factus est Christus, ut patet ex dictis supra quæst. 16. Tertio constat idem sensum ex verbis sequentibus: cum enim dixisset, Filium Dei factum esse filium hominis, ut qui percipit adoptionem fiat Filius Dei, subdit aliam causalem; non enim poteramus aliter immortalitatem accipere, nisi prius immortalitas fieret quod & nos, ut adoptionem Filiorum perciperemus: ergo, sicut in hac ratione & causa reddenda, loquitur de adoptione nostra, non Christi, ita etiam in proximè præcedente, ad quam hæc refertur.

Non omitam autem advertere, hæc & similia testimonio, quæ ex sacra Scriptura & Patribus ad hanc sententiam probandam adduci solent, non eam satis convincere in sensu à nobis intento, sed solum in eo quo Christus homo, & ut homo ex parte suppositi, sed potius ut hic homo, dicitur Deus, & Filius Dei naturalis, ut ex dicendis in hac, & sequenti sectione constabit. Adducuntur autem hæc testimonia, ut ostendatur, Patres non agnovisse in Christo aliam filiationem, nisi naturalem, atque adeo vel, ut hominem, non esse dicendum filium Dei, vel dicendum esse Filium naturalem, & non adoptivum.

Ad probandum hanc veritatem D. Thom. hæc utitur ratione in præsentis articulo. Persona Christi, est naturalis Filius Dei, ergo Christus non potest esse filius adoptivus. Probatur consequentia: quia filiatio conuenit personæ, non autem naturæ, & ideo, si de illa dicitur filiatio simpliciter, & per se, non potest de eadem dici filiatio per participationem: Quia non recipitur (inquit) aliquid dici participatiue, quod per se dicitur: Quæ ratio optime probat, Christum absolute, & simpliciter non posse dici filium adoptivum, sed naturalem, quod est certissimum, non tamen videtur convincere posita determinatione, in quantum homo, non posse adoptivum appellari, quia hoc modo optime recipitur aliquid cum aliqua determinatione dici participatiue, quod simpliciter per se dicitur, ut Christus simpliciter est ens per essentiam, quia est Deus: & tamen Christus in quantum homo, rectè dicitur ens per participationem, quia ut sic est creatura. Idem ergo erit in filia-

Fr. Suarez, Tom. 1.

tionem per se, seu naturali, & per participationem, seu adoptivam. Neque ad hoc videtur referre, quod filiatio sit proprietas personæ, nam etiam Christus ut homo est persona humana, scilicet ex persona diuina, & humanitate composita (ut supra explicatum est) ergo ut sic erit capax relationis filiationis diuinæ per participationem, ergo & adoptionis. Nec modo disputo, an hæc relatio sit rationis, vel realis, hæc enim controuersia hoc loco necessaria non est, quia non pendet ex illa veritas conclusionis, quidquid aliqui D. Thom. expositores conentur. Quia non est de ratione adoptionis, ut includat relationem realem, & deinde, quia (ut supra dicebam) non omnis realis relatio repugnat Christo, quia non oportet ut inhaereat ipsi personæ secundum se, sed solum mediante natura, ita tamen, ut denominet personam: & hoc modo non videtur inconueniens, ut eadem persona, quæ simpliciter denominatur filius per se, & perfectissimè, in quantum homo denominetur secundum quid, & per participationem: sicut idem Christus absolute est beatus per essentiam, & in quantum homo est beatus per participationem.

Ut ergo huic rationi D. Thom. vim, & efficaciam tribuamus addamus rationem aliam, qua Adrianus Papa, & Concil. Francoford. vtuntur, & esse debet proprium fundamentum huius veritatis: nam de ratione adoptionis est, ut extranea persona acceptetur liberaliter ad hæreditatē: sed nihil horum habet locum in Christo etiam ut homine. Nam primo Christus ut homo, non est persona extranea, quia non est alia persona à persona Filij Dei naturalis, quia etiā si sumatur Christus, ut est persona composita, intrinsecè includit filiationem Dei naturalem, per quam constituitur in esse huius personæ, & ideo sub nulla ratione potest dici, neque intelligi, neque induratione temporis, neque in aliquo signo naturæ, quod sit persona aliena, seu extranea à diuina filiatione, & ideo ex hoc principio non est capax adoptionis. Neque etiam ex alio, quia hic homo Christus non acceptatur ad diuinam hæreditatem suscipiendam in humanitate sua acceptatione mere extrinseca, & omnino liberali, sed acceptatione quasi intrinseca, & conaturali, ac debita ratione vniōis, ergo ex omni capite est incapax adoptionis.

Respondent aliqui, hac ratione, ad summum, probari Christum simpliciter non posse verè dici filium adoptivum, non verò cum determinatione in quantum homo, quia humanitas ex se extranea est. Vnde confirmatur, nam saltem hac ratione non probatur, humanitatem non esse adoptivam: ergo nec, quod Christus secundum illam non sit adoptivus. Respondetur ad priorem obiectionem negando assumptum, ad probationem (quod humanitas secundum se est extranea) dicitur, id nihil referre, quia ratio non assumit, ad adoptionem requiri quod natura sit extranea, sed quod persona sit extranea; idque probare non oportet, quia ex ipso nomine adoptionis, & ex conditionibus eius supra explicatis & probatis in Commentarijs articulo D. Thomæ, probatum ac declaratum est. Quantumvis autem natura extranea sit, non reddit extraneam personam assumptam, quod rectè indicauit Adrianus illis verbis, *Quali alienus aliquando à Patre fuerit, aut per carnem, extraneus ab eo factus, assumptionem.* Quin potius per assumptionem ipsa humanitas facta est quodammodo propria, & filiatio naturalis ita est illi intime & substantialiter coniuncta, ut composita persona inde resultans, etiam ut talis est, non possit extranea censeri, imo illa ut sic ex proprijs, & ab intrinseco ius habeat ad diuinam hæreditatem etiam in assumpta natura, non ratione illius, sed ratione personæ cui vtitur: ergo ex eadem radice prouenit quod hic homo, etiā ut homo non possit filius esse adoptivus, quantumvis assumpta natura secundum se considerata, extranea esse videatur. Ad posterio-

ppp rem,

Responsio

rem, obiectionem quidquid sit de antecedente, de quo statim dicam, nego consequentiam, quia Christus ut homo, & humanitas, non sunt omnino idem ut per se constat, quia Christus addit etiam illa determinatione, includit suppositum, quod non includit humanitas: unde ille dici potest filius, non autem humanitas: nunc vero non disputamus de humanitate, de qua statim dicturi sumus, sed de Christo ut homine: & ideo nil refert quod ratio facta de humanitate non ednuincat: neque enim necesse est omnia simul & eadem ratione probari. Neque argumentum à Christo ut homine ad humanitatem, neque è contrario ab humanitate ad Christum ut hominem, est formale: non enim sequitur: humanitas est unita: ergo Christus ut homo est unitus; nec sequitur: humanitati est facta gratia: ergo Christo ut homini est facta gratia, ut sapè est in superioribus dictum: an vero ratione materiæ teneat in adoptione illa consecutio, infra declarabo: ubi etiam ostendam, rationem hanc, servata proportione, etiam in humanitate habere locum, ut ab illa excludatur adoptio.

*Discursus
S. Thomæ
declaratur.*

Ex hac vero ratione sic exposita, quæ non solum est efficax & fundamentalis est, sed in re etiam unita ut existimo, colligo in primis, quo sensu procedere hoc loco possit ratio D. Tho. ut rectè prober. Quod enim ait, filiationem esse personæ proprietatem, non est sensus, filiationem inesse soli supposito (ut quidam eius expostores falsè contendunt) & non etiam naturæ, maxime quando illa natura non est intrinseca & essentialis tali supposito: in hoc enim sensu propositio illa, nec in Theologia, neque in Philosophia habet aliquod fundamentum, neque veritatem habere potest, quia non solum Verbum secundum se est persona, sed etiam prout cõiunctum humanitati, ita ut hoc compositum, vera persona substantialis sit, quæ ut composita est, intrinsecè includit hanc naturam assumptam & hanc personam seu subsistentiam: ergo licet filiatio sit proprietas personæ, poterit per se primo convenire huic personæ compositæ ut sic: ergo poterit esse non tantum in persona secundum se, sed etiam in natura, vel potius in composito ex utraque, sicut etiam generari aut concipi convenit personæ potius quam naturæ, quamvis non persona secundum se concipiatur, sed persona composita ex subsistentia & natura: & ideo relatio filij, quam Christus habet ad matrem, licet personæ conveniat, non tamen verbo secundum se, ita ut illi soli immediate insit, aut in esse concipiatur: esset enim falsa conceptio, nam si quis Verbum secundum se non generatur ex matre, sed ratione humanitatis naturæ, seu compositum ex Verbo & humanitate, ita neque Verbum secundum se refertur, sed ut componit unam personam cum humanitate: ergo nec Verbo secundum se inest relatio filiationis ad matrem, sed media humanitate, vel quatenus cum illa componit unam personam. Idem ergo erit de filiatione ad Deum, qua Christus ut homo dicitur filius Dei: nam hæc etiam non convenit Verbo secundum se, nec proximè fundatur in æterna generatione, sed in gratia unionis facta humanitati. Dicitur ergo filiatio convenire personæ, tum quia illam propriè denominat, tum quia vel illi secundum se convenit si sit simplicissima persona, vel non inest naturæ nisi ut subsistenti, & determinatæ in aliqua persona, si sit persona composita, ut latius declarabimus in sequente tomo quæst. 35.

Ex hac autem propositione sic intellecta, colligitur ulterius, quantum ad præsentem quæstionem attinet, filiationem ad Deum, quæ Christo ut homini convenit, non convenire humanitati propriè & secundum se, sed per se primo convenire huic personæ compositæ, seu Verbo ut subsistenti in humanitate, seu humanitati ut sustentatæ à Verbo. Unde tandem concluditur, illam filiationem non posse habere proprietatem repugnantem dignitati Verbi,

cum illud maxime respiciat, licet non nudum, sed vestitum humanitate, & in illo proximè fundetur, licet non secundum se, sed ut communicato humanitati. Ad hanc autem dignitatem Verbi spectat, ut nullo modo possit censei extranea vel aliena persona, non solum in propria natura, verum etiam in aliena, quam per assumptionem, suam fecit, & faciendò suam, intrinsecè & per se fecit illi debitam divinam hæreditatem, per se ipsum dedicando talem naturam; ac propterea filiatio talis personæ etiam in assumpta natura, non potest esse adoptiva quæ alienam & extraneam personam respicit, & negationem connaturalis filiationis includit.

Et hoc sensu accommodari in præsentem debet aliud principium D. Thomæ, scilicet, Non recipitur, aliquid dici participatiuè, quod per se dicitur: est enim hoc maxime verum, quando predicatum per participationem dictum includit imperfectionem intrinsecè repugnantem ei quod est per se tale, eamque imperfectionem postulat in persona secundum se: ut non potest dici Christus, etiam ut homo, persona creata, aut finita propter dictam causam: huiusmodi autem est filiatio adoptiva, eo quod alienam & extraneam personam requirat; & ideo non potest Christo attribui, etiam ut homini. Existimo ergo, discursum hunc in hoc sensu esse efficacem, & esse admodum conformem intentioni D. Thom. nec posse alia via & modo vim & efficaciam habere. Nam quod aliqui aiunt, fundari in hoc, quod eidem supposito duplex filiatio convenire non potest, improbabile est: nam, si absolute intelligatur, plane est falsum & contra eundem D. Thomam infra quæst. 35. art. 5. ut patet in filiatione diuina & humana eiusdem Christi: imò in ipsa relatione filij naturalis idem constat, ut amplius infra patebit. Si verò non absolute, sed de duplici relatione reali intelligatur, est imperinens: nihil enim refert ad filiationem adoptivam: suscipit enim quod sit relatio rationis ad aliquam filiationem naturalem id sufficit, ut iam dicam. Non ergo ex sola unitate suppositi excludit D. Thomas duplicem illam filiationem, sed ex speciali imperfectione & negatione quam filiatio adoptiva includit, prout à nobis declaratum est.

Alij vero addunt, quod licet relatio filiationis possit convenire supposito, mediante natura assumpta, non tamen relatio filiationis diuine fundatæ in gratia sanctificante, quia gratia est tanquam nova natura adueniens quæ existit in supposito, & ab humanitate distincta: ergo si aliqua relatio filiationis ex tali gratia resultaret, non posset convenire Verbo media humanitate: ergo debet convenire ipsi Verbo immediate & secundum se, quod repugnat. Prima consequentia declaratur, quia quando eidem supposito conveniunt duæ naturæ, & una præsupponitur in ipso & alia de nouo ei vnitur per novam actionem vel generationem, si aliqua relatio filiationis inde resultat, non potest convenire tali supposito media natura, quæ in eo supponebatur; sed media illa quæ de nouo ei aduenit, ut si angelus fieret homo, & nasceretur ex muliere, filiatio non posset ei convenire media natura angelica, quæ in eo supponebatur, sed media humana, quæ illi de nouo aduenit. Sic ergo, cum humanitas & gratia sint quasi duæ naturæ, & humanitas supponatur in persona Verbi, relatio filiationis quæ ex gratia resultaret, non posset illi convenire media humanitate. Sed hæc ratio inefficax est, quia illud principium, in quo fundatur, verum habet in naturis, quæ non sunt per se subordinatæ, ita ut una non coniungatur supposito, mediante alia, sed utraque immediate, ut sunt natura humana & angelica in dicto exemplo, vel si utraque vniretur Verbo: at verò gratia & humanitas non sunt huiusmodi, nam gratia non potest vniri supposito nisi mediante humanitate: imò neque immediatius neque alia ratione est in Verbo, nisi quia est in huma.

humanitate coniuncta Verbo: ergo quamuis ex infusione talis gratiæ resultaret aliqua relatio, illa non conueniret Verbo secundum se, sed media humanitate vt gratia affecta: ergo ex hac parte non repugnet esse talis relatio.

Respondent, quod, licet gratia vt accidens est, non possit esse in verbo, nisi media humanitate, tamen quatenus habet quandam modum forme substantialis, quia confert subiecto in quo recipitur, diuinæ naturæ participationem, vt sic immediate refertur ad suppositum; & ideo etiam in Christo sub ea ratione immediate refertur ad suppositum Verbi: relatio autem filiationis adoptiua consequitur gratiam sub hac posteriori ratione & non sub priori; & ideo in Christo esse aut resultare non potest quia oporteret, immediate conuenire supposito secundum se. Sed non est probabilior hic discussio, quam præcedens. Primo quidem, quia illa duplex consideratio gratiæ est conficta, quia non tractamus nisi de hac gratia in specie, qua nunc sanctificamur, & filij Dei efficiamur; hæc autem essentialiter est accidens, & essentialiter supponit naturam intellectualem creatam, in qua recipiatur. Imo hoc ipso quod hæc gratia est participatio diuinæ naturæ, & quodammodo eiuſdem seu diuini ordinis, ita essentialiter postulat esse accidens, vt nō possit esse substantialis natura. Secundo, quia illa forma gratiæ, quatenus sanctificat, & quodammodo Deificat, habet supremam rationem formæ, quæ in ea considerari potest siue vocetur accidentalis, siue aliquo modo substantialis, & tamen vt sic non potest esse in Christo, nisi media humanitate: ergo etiam si inde resultaret relatio, non conueniret Verbo, nisi media humanitate. Tertio, etiã si totus ille discussus admittatur, non potest ex eo concludi, illam relationem immediate conuenire Verbo secundum se sed mediante ipsamet gratia, nam omnis relatio filiationis de nouo conueniens supposito conuenit illi media natura, quæ de nouo illi aduenit; vt patet in exemplo de angelo supra posito, & in filiatione humana Verbi Dei, sed in præſente gratia vt est quædam natura habens (vt ipsi autem) modum substantiæ de nouo aduenit Verbo: ergo, licet inde resultet relatio, illa non conuenit immediate Verbo, sed mediante ipsamet gratia. Et quia gratia ratione suæ entitatis accidentalis non potest coniungi Verbo nisi media humanitate, vel alia natura intellectuali, ideo nec fundare potest illam relationem, nisi prout inhæret eidem naturæ.

Cōfirmatur ac declaratur, nam, si fingamus (quod aliqui putant esse possibile) dari gratiam creatam substantialem, seu, quod idem est, dari substantiam supernaturalem natura sua gratam, eamque assumi à Verbo, tunc, si quæ relatio filiationis ad Deum resultaret ex illa vnione ratione talis naturæ, non conueniret Verbo immediate & secundum se, sed media tali natura: ergo, etiam si nunc in Christo resultet relatio, ratione gratiæ habitualis, illa non conuenit Verbo, nisi mediante gratia, eo modo quo de facto est, id est, prout illi coniungitur media humanitate: seu (quod idem est) media humanitate vt tali gratia affecta. Consequentia est euidentis à paritate rationis, nā sicut in prædicto casu illa supernaturalis natura substantialis esset grata duplici titulo, scilicet, & per se ratione suæ naturæ, & ratione vnionis, ita humanitas nunc est grata hoc duplici titulo, & gratia quæ nunc est accidentalis non coniungitur huic supposito, nisi prout gratificat hanc naturam. Antecedens autem est euidentis, quia tunc illa natura per se & ex vi sua non coniungitur supposito, mediante alia natura, sed immediate: ergo relatio inde resultans, non conueniret supposito, nisi mediante tali natura, sicut nunc relatio filiationis humanæ nō conuenit Verbo, nisi mediante humanitate; & relatio filiationis metaphoricæ creaturæ ad Deum, non

Fr. Suarez, Tom. I.

conuenit Christo vt homini, nisi mediante humanitate. Igitur ex hac parte non repugnat, huiusmodi relationem resultare ex infusione gratiæ in humana Christi natura: & hac ratione dixi sectione præcedente, secundum rem eandem relationem ad Deum conuenire Christo homini, vt sanctificato per gratiam accidentalem, quæ conuenit alijs hominibus iustis, tamen in Christo non habere rationem filiationis, quia infusio gratiæ accidētalis respectu Christi, non habet rationem spiritualis generationis, sed productionis cuiusdam proprietatis consequentis priorem & substantialem sanctificationem. Neque, si esset filiatio, esset filiatio adoptiua, sed potius naturalis, non quidem perfectissima, & per essentiam, sed per participationem, nihilominus tamen in suo gradu naturalis, & non adoptiua, quia gratia est Christo homini connaturalis sicut supra dicebam, si daretur substantia supernaturalis per se grata, futuram filium Dei tam perfecte vel perfectius, quam sint nunc iustificati per gratiam, vt per se conit; & tamen in eo gradu non esset adoptiua sed naturalis Dei filius, quia non conueniret illi per donum aliquod gratis superadditum naturæ, sed per se & ex natura sua. Sicut nunc filiatio illa metaphoricæ, quæ angelus per naturam, vel quælibet alia creatura dicitur filius Dei ratione creationis, nō est filiatio adoptiua sed naturalis in suo ordine. Quocirca (prosequendo hypothesim supra factam) si fingeremus, Verbum assumere substantialem naturam supernaturalem, persona composita inde resultans, vt esset talis substantia, esset Filius Dei, non tantum ob gratiam vnionis, sed etiam per conditionem propriam talis naturæ, quam per se primo haberet ex vi suæ productionis, & non tantum ratione vnionis, tamen sub vtraque ratione esset filius naturalis, & non adoptiua, quia vtraque filiatio oriretur ex principio intrinseco substantiali & connaturali. Necessario ergo reducenda est ratio D. Thomæ, vt sit efficax, ad illud principium supra positum, & ad imperfectionem propriam & quasi specificam, seu negationem quam dicit filiatio adoptiua, ratione cuius repugnat eidem conuenire, cui conuenit filiatio naturalis.

Secundo infero ex dictis, quam vim habeant rationes alie, quæ ad propositam sententiam probandam ab alijs Theologis afferri solent: omnes enim, aut efficaces non sunt, aut ad eam quam proposuimus reuocantur. Prima est eorum qui putant, ideo de ratione filij adoptiui esse vt prius tempore sit, quam sit filius. Quod videntur sensisse Magister & Aletis citati in com. arc. Sed ibi ostendi, eam conditionem non esse necessariam.

Secunda ratio, quæ præcedentem limitat, est, quia saltem necesse est, vt is qui est filius adoptiua, prius natura sit quam sit filius: sed hoc non conuenit Christo: ergo, Ita Ricardus. Sed obijcit Scotus, quia humanitas Christi, etiam prius natura extitit, quam esset grata Deo, seu accepta ad hæreditatem Dei. Ricardus respondet, humanitatem illam prius natura fuisse gratam, quam Verbo vnitam, & ita Christum in nullo signo naturæ prius fuisse compositum ex humanitate, quam fuerit gratus & filius. Sed hoc non recte dictum est, tum quia supponit falsum, quia gratia habitualis non antecessit ordine naturæ vnionem, sed potius subsequuta est; tum etiã quia (vt recte vrget Scotus) ipsa humanitas prius natura extitit, quam illa gratia fuerit affecta: imo, si quæ via posset humanitas Christi censeret adoptatam, id esset, recipiēdo prius natura gratiam habitualem ex solo Dei beneplacito, & non ex vi vnionis. Nos enim ideo adoptamur, quia hoc modo per habitualem gratiam sanctificamur. Vnde Scotus argumento pressus nihil respondet, sed ait, *Quare solutionem*; & aliquibus insolubile argumentum illud visum est contra prædictam rationem.

Ego verò existimo, rationem illam, bene intellectam,

PPP 2 tam,

Alie rationes examinantur.

Prima refellitur.

Secunda declaratur & defenditur.

etiam, efficacem esse, & ex illa quam superius proposuimus manifestè sequi, & ita in dicto Concilio Francoford. sæpè insinuari. Nam hoc ipso, quod persona quæ adoptatur in filium, est extranea, necessario fit, ut prius saltem natura sit, quam sit filius adoptiuus, quia adoptio additur illi ad modum accidentis extrinsecus illi aduenientis, & ideo supponit subiectum circa quod fiat: & hoc modo est certa maior propositio in dicta ratione sumpta. Quam insinuat Paulinus in dicto libro Sacrosyllabo col. 7. dicens. *Hoc ideo proposuimus, ut patenter daretur intelligi, eum dici adoptiuum, qui nondum prius fuerat proprius filius adoptiuus.* Hanc autem conditionem ex eo infert, quod filius adoptiuus dicitur ab usuè & non essentialiter de eo, qui erat alienus generatione, nihilq; ei ab adoptante debebatur, sed gratis ex indulgentia in filium admissus est. Minor etiam certissima est, quia in primis in ea non est sermo de humanitate, sed de Christo ut homine: unde instantia quæ fit de humanitate, quod secundum se prius natura sit, quam sit grata, non est ad rem, quia ut sæpe dixi, aliud est humanitas, aliud Christus ut homo; & licet humanitas prius natura sit, quam sit grata, non tamen Christus etiam ut homo. Unde vicius nihil obest, quod gratia habitualis posterius natura in sit humanitati, quam ipsa sit, imò & quam sit vnita; quia cum in ratione illa subsumitur, Christum non prius natura esse hominem, quam filium, non intelligimus esse filium per gratiam habitualem, sed per gratiam vnionis, quæ potentior est ad constituendum filium naturalem, quam sit gratia habitualis ad constituendum filium adoptiuum, ut ostensum est.

At que ita constat, unde sit evidens dicta propositio subsumpta, quia Christus non prius natura est hic homo, quam gratia vnionis eius humanitati facta sit, nam per ipsammet gratiam vnionis hic homo confurgit: ergo non prius etiam natura, est hic homo, quam sit Filius Dei. Sicut enim homo purus non prius natura est gratus, quam sit Filius Dei adoptiuus, ita Christus ut hic homo non prius natura est constitutus per gratiam vnionis, quam sit Filius Dei naturalis. Est enim considerandum, cum dicitur, filius naturalis non prius natura esse, quam sit filius, intelligi quantum ad formam illam, per quam filius constituitur, non quantum ad relationem secundum esse in ratione filij: hoc enim modo, etiam in humanis filius est prius natura secundum suum esse absolutum, quam referatur ad patrem. Et in filio adoptio Dei prius natura intelligitur affici gratia in fusa, ut est forma absoluta, quam quod ab illa resultat relatio, quidquid illa sit: solumque in diuinis contingit, filium non prius natura constitui, quam referri, quia primò & per se constituitur proprietate relatiua. Cum ergo dicitur filius adoptiuus prius natura existere, quam sit filius, intelligitur non solum quantum ad relationem filij, sed quantum ad formam illam siue intrinsecam, siue extrinsecam, per quam adoptatur: & è contrario, cum dicitur filius naturalis non prius natura existere, quam sit filius, intelligitur quantum ad formam, qua constituitur in illo esse, ad quod consequitur, vel resultat relatio filij. Et hoc modo nõ prius natura Christus est hic homo, quam sit sanctus per ipsam vnionem, & filius, etiam in quantum homo.

Quod si vrgeas, quia ipsamet gratia vnionis prius natura est in ratione substantiæ, & quasi formæ complementis quandam substantiæ, quam in ratione formæ sanctificantis. Respondeo primo, hanc proprie non esse prioritatem naturæ, sed rationis tantum, præscindens ea quæ in re nullo modo sunt diuisa, sed tantum virtualiter seu eminenter: vbi autem non est distinctio ex natura rei, nec ordo realis secundum naturæ prioritatem esse potest. Se-

cundo, etiam si mens præscindat, ipsa substantia diuina ex se & intrinsecè intelligitur esse forma sanctificans formaliter per se ipsam & inseparabiliter, ita ut licet concipiatur a nobis ille effectus tanquam secundarius, non tamen ut extrinsecus vel aduentitius; & ideo hic homo Christus ut per illam formam constitutus, non extrinsecus sit filius, sed intrinsecus & ex vi suæ constitutionis personalis; & hoc est esse filium naturalem. Quapropter instantia de gratia habituali, quia scilicet Christus homo prius natura est, quæ habeat hanc gratiam, nihil obstat rationi factæ, quia, ut dixi, Christus non constituitur filius per hanc gratiam; quamuis constitueretur, adhuc secundum illam non esset filius adoptiuus, quia non extrinsecus omnino aduenit, sed est connaturalis Christo, non quidem ut necessario manans ab vnione, id enim necessarium non est, sed ut proueniens ab aliqua forma intrinseca, & connaturali ipsi Christo, & non ex mera liberalitate, neq; ex quacunque congruentia, sed ex quodam debito connaturalis, & intrinsecæ proportionis, adeo ut esset miraculum, & quasi portentum quoddam & monstrum, sine gratia habituali relinquere humanitatem Verbo vnitam, qui modus connaturalitatis adoptioni repugnat.

Et iuxta hanc interpretationem amplianda est maior propositio in prædicta ratione assumpta, scilicet, filium adoptiuum prius natura existere quam adoptetur, non solum formaliter, sed etiam radicaliter, id est prius natura existere, quam in se habeat aliquam formam, ratione cuius illi sit intrinsecè debitum & connaturale, ut illi talis filiatio conferatur. Quo sensu verissima est illa propositio ex prædicto fundamento, quod filius adoptiuus est persona extranea, & ex se omnino aliena à filiatione: si autem ex se haberet unde illi esset debita & connaturalis, non esset reuera extranea respectu talis formæ & filiationis: sic igitur Christus ut hic homo sub nulla ratione prius natura existit non filius, & ideo non potest in posteriori signo natura per gratiam adoptari in filium. Deniq; si argumenti vis procedat de humanitate ipsa, quia illa reuera prius natura existit, quam sit grata, tam per gratiam habitualem, quam per gratiam vnionis, & quam illi sit debita alterutra ex his gratijs; fortasse, qui docent, humanitatem trahi ad existendum per ipsam gratiam vnionis formaliter, consequenter negarent assumptum, quia non prius natura est, quam sit vnita, & consequenter nec prius natura est, quam sit grata & deificata per vnionem. Ego verò concedo, prius natura existere, quam sit grata; sed hætenus non dixi ad adoptionem sufficere, quod aliquis prius natura existat, quam sit acceptus, vel adoptatus: sed dixi, hoc requiri: unde, licet hoc humanitati conueniat, non sequitur adoptari, quia id non facit est ad adoptionem. Deinde ex illo principio ad summum, potest inferri humanitatem Christi non esse filium naturalem Dei, quod verissimum est, non solum quia est incapax filiationis, eo quod non sit persona sed tantum natura; verum etiam quia de se est extranea & prius natura existit, quam sit natura filij Dei. Ex hoc vero quod non sit filia naturalis Dei, vel (ut proprius dicam) quod non sit essentia naturalis Deo non sequitur esse adoptatam, non solum quia adoptari non proprie conuenit naturæ, sed personæ; sed maxime, quia inter illa duo, scilicet, adoptari, & esse illo modo naturalem, potest dari medium, ut statim dicam.

Tertia ratio ex præcedente formari potest, quia si Christus, ut homo, est filius adoptiuus Dei, vel id est per gratiam habitualement, vel per gratiam vnionis: neutrum dici potest: ergo maior evidens est, quia omnis adoptatio, etiam humana, fit per aliquam gratiam, ut gratia dicit beneuolentiam & gratitiam voluntatem,

luntatem, diuina autem, quæ perfectissima est, includit etiam aliquam gratiam intrinsecam adoptato, ab illa Dei voluntate manantem; vt in Commentarijs articulorum declaratum est, & infra iterum dicam: hæc autem gratia non potest alia excogitari, vel saltem non est à Deo hæcenus communicata, nisi vel accidentaliter creata sanctificans, vel substantialiter increata & vnionis. Minor quoad primam partem de gratia habituali probata sufficienter est, quia gratia habitualis supponit in Christo debitum eius, estque illi connaturalis. Item supponit iam filium per gratiam vnionis, & ideo non facit filium, iuxta dicta sectione precedente; & ideo nec filium adoptiuum facere potest. Quoad aliam partem de gratia vnionis probabitur latius sectione sequente, vbi ostendat, gratiam vnionis non esse adoptionem. Nunc breuiter declaratur, quia adoptio non producit (vt ita dicam) seu non constituit personam, quæ per illam adoptatur, sed aduenit illi iam alijs genitæ: sed gratia vnionis constituit Christum vt hominem: ergo non potest per illam adoptari.

Si quis autem recte consideret, tota hæc ratio nititur in priori; ideo enim per gratiam habitualem non adoptatur Christus vt homo, quia non est extraneum suppositum vel subiectum respectu gratiæ, sed quasi proprium & connaturale modo supra explicato questione septima, vel (quod idem est) quia supponit filium, qui non potest esse extraneus, nec iterum adoptione filius fieri: gratia autem vnionis ideo non potest esse adoptio respectu Christi, quia non respicit illum vt personam extraneam, cui adueniat, sed potius respicit illum vt personam intrinsecam per illam resultantem.

Quarta ratio adduci solet, quia adoptio non facit inter adoptantem & adoptatum vnionem secundum rem, sed secundum affectum tantum: vnio autem hypostatica fecit in Christo non tantum coniunctionem affectus, sed etiam vt humanitas in eadem persona cum diuina natura conueniret: atq; adeo vt Deus & homo vna esset persona: ergo hic homo Christus etiam vt homo non est adoptatus, nam, vt dixit Concilium Francoford. dicta epistola, Vnitas personæ, quæ est in Dei Filio & filio Virginis, adoptionis tollit iniuriam. Quæ quidem ratio directè & immediatè procedit de humanitate Christi; & ideo illam ex professo tractabimus sectione sequente, non enim difficultate caret. Applicata verò ad Christum vt hominem in primis supponit illud principium in prima principali ratione positum, quod adoptio versari debet circa personam extraneam, eam liberaliter ac gratiò acceptando ad hæreditatem. Imò, si recte consideremus, illa vnio secundum affectum nihil aliud est, quàm hæc liberalis acceptatio, vt in humana adoptione constat, in diuina autem altiori modo est intelligenda, vt sequenti sectione exponam. Ideo autem hæc coniunctio per liberalem acceptationem necessariò intercedere debet, quia persona quæ adoptatur, aliena est, & ex se extranea semper manet respectu hæreditatis; & ideo oportet, vt ex gratuita beneuolentia ad illam admittatur. Deinde, hæc ratio immediatè solum probat, Christum vt hominem non esse adoptatum ad esse personale filij Dei, quia, quantumuis sumatur Christus vt homo, est vna persona cum filio Dei: non vero probat illa ratio per se sumpta, Christum vt hominem non esse adoptatum ad æternam beatitudinem, quia, si supponeremus, non obstante vnitate personæ Christi Dei & hominis, Christum vt hominem, neq; esse beatum neq; habere intrinsecè aliquod ius ad hæreditatem illam, vt potest si fingamus, nullo modo esse illi debitam ratione vnionis, tunc reuera non repugnaret hæc adoptio ad illam hæreditatem cum vnitate personæ Dei hominis, quia licet quoad vnitatem personæ esset realis vnio,

Fr. Suarez. Tom. 1.

A & non tantum affectiua inter humanam & diuinam naturam, & personalis vnitas inter Deum & hominem: tamen quantum ad acceptandum Christum vt hominem ad beatitudinem, esset inter Deum & Christum vt sic vnio tantum affectiua, quia neque Christus vt homo ex se haberet ius ad illam hæreditatem, vt supponitur, neque ad illam admittetur, nisi per extrinsecam Dei beneuolentiam, & infusionem accidentalium donorum, quo modo alij homines adoptantur.

B Vt ergo ratio probet necessario addendum est illud fundamentale principium, quod Christus, etiam vt homo, non est persona extranea respectu hæreditatis æternæ; quia si talis esset, quantumuis aliqui haberet realem vnionem vel vnitatem cum Deo, posset ad illam hæreditatem adoptari. Sicut in adoptione humana, etiam si nepos sit sanguine coniunctus auo, adoptari potest ad hæreditatem vt filius, quatenus sub taliratione extraneus est, & ab illa hæreditate alienus. Vnde fit, non obstante coniunctione sanguinis vel alia reali vnione, possit adiungi alia vnio affectiua respectu hæreditatis, quæ si non sit debita, nec cum priori vnione ex natura rei necessariò coniuncta, veram habebit rationem adoptionis. Igitur non potest hæc ratio esse efficax sine prima, eiq; adiungendum est hoc principium, quod ius ad æternam hæreditatem necessariò consequitur in assumpta natura ex hypostatica vnione, sine quo non video quomodo possit efficaci ratione à Christo vt homine excludi filiatio adoptiua. Nam quod quidam aiunt, etiam si gratia, & gloriæ non essent Christo debita ratione vnionis, non possessione illarum adoptari, vel filium esse adoptiuum, quia gratia (inquiunt) est perfectio humanitatis, filiatio vero pertinet ad suppositum secundum se. Hoc (inquam) non est consequenter dictum, & ratio illa satis est in superioribus impugnata; imò est ostensum, beatitudinem æternam, cum in operatione consistat, & ius ad illam, non minus pertinere ad suppositum quam filiationem, vtrumque autem mediante natura vt gratia affectiua. Item posita illa hypothesi, Christus vt homo non esset filius per gratiam vnionis, quia non esset hæres ex vi illius, ergo indigeret beneuolentia extrinseca, & per solam illam, seu gratiam ab illa manantem haberet ius ad beatitudinem, hoc autem est esse filium adoptiuum.

D Quinta ratio addi solet in hunc modum, nam humanitas Christi non est adoptata: ergo nec Christus vt homo est adoptatus, & consequenter nec filius adoptiuus. Antecedens probabitur ex professo infra sect. 4. consequentia vero probatur, quia sicut Christus non potest dici homo, nisi ratione naturæ humanæ, ita nec potest dici adoptatus, nisi ratione naturæ adoptatæ. Hæc vero ratio proprie & in rigore sumpta, efficax non est, quia vel consequentia non est formalis, vel plane in tota ratione petitur principium, nisi aliqua via ad fundamentum à nobis positum reducat. Cum enim sumitur, humanitatem non esse adoptatam, aut est sensus non esse id quod proprie adoptatum est, aut non esse rationem, qua mediante Christus vt homo adoptatur, vel (vt ita dicam) non esse coadoptatam cum Christo vt homine. Primus sensus videtur esse propriissimus illius antecedentis, quod in eodem sensu verissimum est, vt citato loco ostendam; tamen consequentia non recte infertur, quia etiam in puro homine humanitas non adoptatur, neque à Deo neque ab homine: & in vniuersum (vt dicta sect. 4. ostendam) humanitas non est capax adoptionis, donec personata sit: & tunc iam non est ipsa quæ adoptatur, sed homo, quamuis per ipsam seu in ipsa adoptetur; & illa etiam possit aliquo modo dici coadoptari, quando homo adoptatur. Quod si hoc etiam modo antecedens illius rationis intelligatur

Quinta vnio minus efficax.

PPP 2 iuxta

fluxa posteriorem sensum supra positum, est qui-
dem illud etiam in eo sensu verum, sed inutile ad
probendam conclusionem intentam; nam, vel sup-
ponit illam, vel ex illa probandum est. Si enim hu-
manitas Christi adoptari non potuit concomitan-
ter (vt sic dicam) ideo est, quia Christus vt homo
adoptari non potuit, nam humanitas non coad-
optatur, nisi cum homo adoptatur. Et similiter, si
Christus non fuit in humanitate adoptatus, id non
potuit ex humanitate provenire, nam ipsa, quan-
tum est de se, adoptabilis est, vt quo (vt sic dicam)
Quod si in Christo non potuit eam rationem exer-
cere, est ratione personæ quæ omnem naturam si-
bi personaliter coniunctam, reddit incapacem ad-
optionis. Hoc tamen non aliunde habet, nisi quia
non est persona extranea aut aliena non solum se-
cundum se, sed etiam vt vnica cuiuscunque naturæ.
Nec solum quoad esse substantiale & personale, sed
etiam quoad diuinam hæreditatem, vt participabi-
lem in assumpta natura. Hoc enim, vt dixit, semper
addere oportet, vt occludatur intentum; quia aliàs
ad summum probabitur, Christum vt hominem
non esse adoptatum ad esse personale Verbi, de quo
fere nulla est inter Catholicos controuersia, sed de
adoptione ad hæreditatem æternam. Vnde, licet
demonstramus humanitatem non esse adoptatam ad vni-
onem hypostaticam, adhuc superest quæstio, an Chris-
tus vt subsistens in ipsa, sit adoptatus ad hæredita-
tem æternam.

Sextam rationem nonnulli viri docti addunt, quia
filiatio adoptiua dicit respectum ad totam Trinita-
tem: sed Christus, in quantum homo, non potest
dici filius Trinitatis: ergo nec potest dici filius ado-
ptiuus. Maior constat ex D. Thoma hic articulo se-
cundo, vbi probat, adoptare filios esse opus totius
Trinitatis. Et est perse manifestum, quia est opus ad
extra. Minor probatur, quia aliàs Christus in quan-
tum homo esset filius Spiritus sancti, & filius sui ipsi-
us, quod est contra Concilium Tolertanum, & Au-
gustinum. Sed hæc ratio, si efficax esset, non solum
probaret Christum vt hominem non esse filium
adoptiuum, sed etiam nullo modo esse aut vocari
posse filium Dei, nec naturalem neque vlla alia ratio-
ne, quod esset falsum probant omnia adducta in hac
& præcedente sectione, & ipsimet qui ea ratione
vtuntur, concedunt, Christum vt hominem esse fi-
lium Dei naturalem ob gratiam vniõnis, in quo, vel
non consequenter loquuntur, vel (quod potius ex-
istimo) non loquuntur de Christo vt homine eo
sensu quo nos loquimur, scilicet designâdo forma-
liter humanitatem, vt id in quo conuenit Christo
talis relatio, sed designâdo tantum suppositum actu
humanitati vnitum. Sed si in hoc posteriori sensu
loquuntur, sine causa ipsimet negant esse de fide,
Christum vt hominem non esse adoptiuum, sed na-
turalem filium, nam oppositum est aperta hæresis
Nestorianæ & Felicianæ, damnata in Concilio Fran-
coford. vt dicam sect. sequente. Igitur loquendo in
priori sensu de Christo vt homine, vt loquimur,
quacunque ratione dicatur esse filius Dei, siue natura-
lis, siue adoptiuus, siue per gratiam, necessario di-
cendum est, sub ea ratione non dicere relationem
ad solam primam personam Trinitatis, sed ad Deum
vt Deum, & consequenter ad tres personas vt sunt
vnus Deus. Probatur, quia Christus vt homo non
est filius ex vi generationis æternæ vt sic, sed ex eo,
quod filiatio quam habuit per generationem æter-
nam communicata est & vnica humanitati, nam ex
eo factum est, vt hic homo in ipsa humanitate sit
sanctus ex vi vniõnis, & habens ius ad hæreditatem
Dei in ipsa humanitate participandam, sed quod il-
la relatio filiationis æternæ communicata sit & vni-
ta humanitati, est opus totius Trinitatis; ergo rela-
tio filiationis, quæ hinc proxime resultat, & ad Tri-
nitatem vt est vnus Deus ad extra operans.

Et confirmatur ac declaratur, quia Christus vt
homo non est genitus ab æterno, sed factus in tem-
pore: ergo, si aliqua relatio filiationis in eo vt sic re-
sultat, non est æterna, sed temporalis: omnis autem
temporalis relatio ad Deum, fundata in actione, est
ad totam Trinitatem vt est vnus Deus, quia omnis
actio, & effectus ad extra, communis est. Tandem
Christus vt homo habet beatitudinem à tota Trini-
tate: ergo ab eadem habet ius ad illam hæreditatem
prout intelligitur prius natura esse, quæ esse beatus:
sed ratione huius iuris dicitur filius in quantum ho-
mo, vel saltem à posteriori inde rectè colligimus ef-
fe filium: ergo sub ea ratione relatio filij est ad illum
à quo effectiue habet hoc ius, seu radicem eius, quæ
est hypostatica vniõ. Denique hoc etiam confirmat
& persuadent quæ superiori sectione dicta sunt in
solutione ad primum.

Imo aliqui putant, hoc esse definitum ab Adria-
no Papa, eumque hoc modo exposuisse illa verba
Matth. 3. & 17. *Hic est Filius meus dilectus, &c.* dicta
scilicet esse, non tantum à prima persona, sed à tota
Trinitate, ad Christum vt hominem: sed quamuis
Adrianus Papa ex illo verbo *Complacui* colligat, to-
tam Trinitatem comprehendit, quia in homine Chris-
to tota complacuit Trinitas, non tamen dicit dictum
illud referri ad totam Trinitatem, nec loquitur de
Christo vt homine eo sensu quo nos loquimur, sed
in alio supra declarato, scilicet ex parte suppositi,
vnde non est hæc mens definitionis eius: quæ om-
nia in sequente sectione latius declarabuntur. Pos-
sunt autem probabiliter ad hoc suadendum induci
verba Christi Domini, Ioan. 10. *Ascendo ad Patrem
meum, & patrem vestrum, Deum meum, & Deum
vestrum*, iuxta expositionem in sinuatam sect. præced.
Nam, licet probabile sit, Christum loqui ad Patrem
primam Trinitatis personam, tamen certum videret-
ur loqui de se ipso vt homine; alioqui non vocaret
Deum suum. Sicut ergo esse Deum Christi vt ho-
minis non conuenit soli primæ personæ, sed huic
Deo, & omnibus tribus personis quatenus sunt vnus
Deus: ita illa appellatio & relatio Patris, quæ tribu-
tur primæ personæ respectu Christi vt hominis, non
est propria eius, sed conueniens Deo vt sic, licet spe-
cialiter ei approprietur, & attribuatur propter spe-
cialiter auctoritatem originis, quam habet respectu
Christi etiam vt Deus est. Sicut enim sepe Christus in
Euangelio, loquens ad Patrem per respectum ad se-
ipsum vt hominem, et attribuit, quod commune
habet cum cæteris personis, vt est illud Ioan. 14. *Sicut
mandatum dedi mihi Pater, sic facio*, & sepe aliàs. Scio,
Ambrosium lib. 10. in Luc. & lib. 1. de fid. ad Gra-
tianum, cap. 6. aliter hunc locum intellexisse, dicit
enim, in verbo illo, *ad Patrem meum*, loqui Christum
vt Deum, in illo autem, *Deum meum*, loqui Christum
vt hominem. Quæ expositio est etiam probabilis, &
facile sustineri potest: sed alia non est cur rejiciatur,
quandoquidem vterque respectus potest in Chris-
tum, vt hominem conuenire, & Christus eo loco,
eodem tenore verborum de se ipso sub vtroque re-
spectu loquitur. Denique quatenus Christus vt ho-
mo est creatura, & aliquid non ab æterno genitum,
sed in tempore factum à Patre, illum vocat Deum
suum, sicut & est Deus noster quatenus nos creauit:
ergo idem Christus vt homo, quatenus à Deo est
sanctificatus per gratiam vniõnis, & per illam habet
ius ad gloriam, potest vocare Deum, patrem suum
multo altiori & eminentiori ratione, quam nos,
quatenus sumus ab illo sanctificati. Hæc ergo relatio
non est ad solam personam Patris, sed ad Deum vt
sic, & ad tres personas vt sunt vnus Deus.

Nec in hac veritate, quod ad rem attinet, potest
esse difficultas alicuius momenti: nam Concilium
Tolertanum, & D. August. in sensu longè diutè lo-
quuntur: Concilium enim Tolertan. XI. in confes-
sione dei expressè loquitur de Christo quoad generatio-
nem

nera humanam, sicut enim ait, *Non tamen Spiritus sanctus pater credendus est filius pro eo, quod Maria, eodem Spiritu sancto obumbrante, concepit. Et eodem sensu locutus est August. præsertim in Enchirid. cap. 38. sicut enim ait, Nunquid ideo dicitur sumus, patrem hominis Christi esse Spiritum sanctum, ut Deus Pater Verbum genuerit, Spiritus sanctus hominem, ex qua virg. substantia Christus vnus esset, & Dei Patris filius secundum Verbum, & Spiritus sancti filius secundum hominem, quod quasi eum Spiritus sanctus tanquam Pater eius ex matre Virgine genuisset. Quis hoc dicere audebit. Et c. 39. reddit rationem dicens. Non quicquid de aliqua re nascitur, continuo eiusdem rei filius nuncupatur. Quod varijs exemplis confirmat, & est per se factis clarum, quia non omnis causa efficiens, pater proprie appellatur. quãtis ergo Spiritui sancto attribuitur efficiencia Christi ut hominis quoad conceptionem mirabilem ex matre, non tamen ea ratione potest Spiritus sanctus pater Christi vocari, quia nõ illam efficiat per modum naturalis generationis, sed alio superiori & altiori modo. De filiatione ergo & paternitate humana loquuntur hi Patres, nõ de filiatione diuina, que fundatur in gratia vnionis, & speciali sanctificatione ab ea proveniente, de qua non meminerunt. Verum est, in lib. 2. de Trin. cap. 10. generalius locutum esse Augustinum: probat enim, vocem illam, *Tu es filius meus dilectus*, non nisi de Patre posse accipi, quia *Iesus Spiritus sancti filius, aut etiam Iesus filius credi, aut intelligi non potest. Et similiter probat, Christum non potuisse dicere illa verba, Pater clarifica filium tuum, nisi Deo Patri tantum, non Spiritui Sancto, cuius non est filius.* Nam ut illa ratio sit efficax, & expositio necessaria, necesse est intelligi de omni filiatione Christi ut hominis ad Deum.*

Quapropter addo, quod, licet in re Christus ut homo habeat hanc filiationem, tamen in modo loquendi, non potest simpliciter & absolute dici filius sui seu Verbi, quia in huiusmodi locutione absolute dicta denotatur distinctio personarum: unde qui sic loquitur, Christum diuidit, sicut supra etiam dicebamus ob hanc causam Christum non posse dici absolute sibi subditum, aut Deum sui ipsius, quãuis certum sit, ut hominem esse & dici posse sibi subditum ut Deo. Respectu autem Spiritus sancti, quãtis cesset prædictum inconueniens, cum inter Christum & Spiritum sanctum sit distinctio personarum, nihilominus simpliciter non est ita loquendum, Christus est filius Spiritus sancti, ne duos Christi patres videamus asserere, ut Concilium Tolet. XI. cit. loco dixit, id est, ne secundum diuinitatem videamur asserere, Spiritum sanctum esse patrem Christi: nam filiatione Christi simpliciter & absolute dicta, & præsertim si addatur filiatione naturalis, est ipsa filiatione eterna, prout habet esse per æternam generationem. Et ob eandem causam, etiam cù illa determinatione, in quantum homo, non est dicendus Christus filius sui aut Spiritus sancti, nisi etiam ex parte prædicati addatur determinatio secundum gratiam vnionis, & maxime quia in illa reduplicatione, in quantum homo, magis indicatur generatio corporalis, quã spirituales per gratiam vnionis. Atq; hinc à fortiori cõstat, Christum non posse dici absolute filium Trinitatis, quia Trinitas tres personas comprehendit, unde si Filius & Spiritus Sancti non potest dici filius, nec Trinitatis poterit. At verò respectu Dei absolute optime dici potest Christus cõnaturalis filius, tã simpliciter, quam in quantum homo, & siue intelligatur ratione æternæ generationis, siue ratione vnionis, quia nomen Dei est de se indifferens ad personam Patris, & Filij, vel Spiritus sancti, sicut etiam absolute dici potest Christus habere Deum, quia distinctio in ea locutione inclusa, sufficienter saluatur in persona Patris: est autem prudens consilium, quãdo in subiecto ponitur Christus cum illa determinatione, in quantum homo, addere etiam in prædicato, esse filium

A Dei naturalem per gratiam vnionis, ut omnis equiuocatio & erroris suspicio auferatur.

Sed obiiciet tandem aliquis, quod hæc filiatione Christi ut hominis ad Deum, prout à nobis explicata est, improprijssimè dicatur filiatione naturalis, cù vix nomen filiationis mereatur. Primo, quia filius naturalis non est, nisi qui per naturalem generationem naturam accipit à Patre, sed Christus ut homo, nec per naturalem generationem procedit à Deo, ut supra de humana eius conceptione dicebamus, & de ipsa vnione hypostatice cõstat, non posse dici naturalem generationem, vel per eam accipere vel participare Christum ut hominem naturã diuinam: ergo non potest dici naturalis filiatione, que per hanc vnionem conuenit. Secundo magis distat hæc filiatione à vera & propria filiatione naturali, quam distat ab adoptiua, sed propter differentiam, quam habet ab adoptiua, negatur esse adoptiua: ergo ob eandem causam negandum est esse naturalem. Consequentia patet à paritate rationis. Maior autem probatur quia magis distat beatitudo animæ Christi ab essentiali beatitudine diuinitatis, quã à beatitudine cuiusuis puræ creaturæ, id est, magis ab illa exceditur, quã ipsa reliquas superet. Et similiter ius q; Christus ut homo habet ad hereditatem, multò est inferiori rationis respectu iuris, quod habet in quantum Deus, quam ius filij adoptiui respectu iuris Christi ut hominis: talis autem est filiatione, quale est hoc ius. Quocirca, sicut inter gratiam creatam sanctificantem, & diuinitatem per essentialitatem inueta est sanctificatio quedam media, que est per gratiam vnionis, ita non est inconueniens inueniri filiationem mediam, que nec sit adoptiua, nec naturalis, sed dicatur per gratiam vnionis. Tertiò, quia altis sequitur esse in Christo duas filiationes naturales ad Deum & tertiam ad Matrem, quod, ut iudicetur absurdum, satis est esse inauditum: duas autem tantum hæcenus audiimus in Christo natiuitates: vnã ex Patre, & alteram ex Matre, & duas tantum filiationes naturales, vnã ad Deum, alteram ad hominem. Vnde hic vrgere possumus argumentum ab autoritate negatiua, quo Concilium Francofordiense probat, Christum non esse dicendum filium adoptiuum, quia nunquam in Scriptura sacra sic appellatur, cum tamen de filiatione eius frequens fiat mentio: sed similiter nunquam vocatur filius naturalis in sensu à nobis exposito, sed solum ratione æternæ generationis, & respectu primæ personæ Trinitatis: imò ipsummet Concilium Francoford. quòd expressius tractauit de hac filiatione Christi ut hominis, nunquam eo modo, quo nos illam explicuit, sed tantum ex parte supplicij, quòd per generationem æternã à Patre procedit: ergo non solum falsum, sed & periculosum videtur, alium modum filiationis naturalis in Christo ut homine introducere. Quarto, quia alias si persona Patris vel Spiritus sancti incarnata esset, verè dici posset filius Dei naturalis, in quantum homo, quod non est minus inauditum & absurdum: sequela patet, quia in illo homine fuisset idem fundamentum filiationis naturalis, scilicet gratia vnionis. Et confirmo tandem, quia etiam videtur sequi, Virginem Mariam dicendam esse filiam Dei naturalem, quia gratia significans, non est illi omnino gratis data, sed ex quodam debito ratione diuinæ maternitatis, sicut Christo dicitur, data ex debito gratiæ vnionis.

Hæc argumenta ostendunt quidem, sententiam à nobis expositam non esse omnino certam, neque rem ad fidem pertinentem, ut latius dicam sectione sequente: non tamen admodum vrgent contra illius veritatem, magisque impugnant locutionem seu vocem *naturalis*, quam rem ipsam. Imò, si quid concluderent, non solum probarent, Christum ut hominem, non esse filium naturalem Dei, sed omnino non esse filium Dei. Quod tamen nemo Catho-

Obiectio
nos contra
superiorem
asseritioem.
Prima.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Responsio.

licus aut prudēs negare audebit, vt satis videtur *Ad primū.* fatione præcedente probatum. Igitur ad primum, quod attinet ad nomen filij, quamuis secundū physicam & rigorosam proprietatem solum dicatur de eo, qui ex vi originis in natura viuente similis est principio à quo procedit, certum est tamen, secundum quandam analogiam, & proportionem extendi ad significandum eum, qui in filij imitatur aut participat in ordine ad hereditatem paternā. Quæ ratio filiationis tantò erit perfectior, quātò hoc ius fuerit excellentius, & maximè si cōiunctum fuerit eum vera & reali processione eius, qui filius nominatur, ab eo, cuius dicitur filius. Fatemur igitur, Christum vt hominem in eo sensu quo loquimur, scilicet, formaliter specificando naturam humanā non dici filium Dei cum eo rigore & proprietate, quo dicitur filius secundum naturam diuinam, quia in quantum homo est minor Patre, vnde non est ei æqualis nec in natura similis: dicitur ergo filius secundum analogam rationem, quia per ipsammet filiationem naturalem, etiam in quantum homo, sanctificatur, & ius habet ad diuinam hereditatem, etiam in humanitate, seu per humanitatem obtinendam, quæ ratio filiationis, licet non sit tam propria & perfecta, sicut est ipsa filiatio æterna secundum se est tamen perfectior, quam sit filiatio hominum & angelorum per gratiam iustificantem, vt satis ex fatione præcedente constat.

Quod autem spectat ad denominationem naturalis filij, constat ex philosophia posse multis modis naturale dici atque ita posse in eo termino laborari in æquiuoco, inter alias verò acceptiones vna & satis Theologica est, qua naturale dicitur id, quod est à natura congenitum, & maximè quando, id est, ex vi conceptionis seu productionis, & ab aliquo principio intrinseco, quorum verissime dicitur Christus etiam vt homo, naturaliter sanctus, iuxta verbum Angeli, Luc. 1. *Quod ex te natus est Sanctum, vocabitur filius Dei.* De qua acceptione & alijs dictum est supra q. 2. art. 12. Hoc ergo modo recte dicitur Christus vt homo filius Dei naturalis per gratiam vnionis non solum, quia à principio suæ conceptionis habuit hæc filiationem, id enim ad proprietatem locutionis nõ sufficit (aliàs etiam B. Virgo esset filia Dei naturalis, & angeli similiter) sed quia ita habuit à principio, vt & ipsa vnionis gratia intrinseca illi fuerit, quia per illam, quasi formaliter, constituitur hic homo Christus, vt Christus est, & rursus quia ex vi eiusdem vnionis habet illam sanctificationem & illud ius ad hereditatem æternam, à quibus filius denominatur. Ad primam ergo obiectionem absolutè potest negari maior propositio, si in sensu inclusiuo intelligatur, scilicet non esse alium modum naturalem filiationis præter eum, qui est per naturalem generationem. Si verò sit sensus non exclusiuus, sed indefinitus, sic neganda est consequentia, quia argumentum procedit ex puris particularibus. Deniq; si sensus sit, illud modum filiationis, qui est per naturalem generationem, & communicationem eiusdem omnino naturæ, esse potissimum, & comparationem illius, quemlibet alium esse improprium & analogum, sic concedo, Christum vt hominem non esse filium naturalem illo perfectissimo modo.

Quod si vergeat aliquis, nam, si illa filiatio non est omnino perfecta, erit per participationem, & cōsequenter, iuxta rationem D. Tho. hic, non minus repugnabat Christo vt homini, quam filiatio adoptiua, quia repugnat, aliquid dici de eodem per essentiam, & per participationem. Respondetur in primis, quod ad rem attinet, non esse æqualem rationem, quia adoptio, vt dixi, includit negationem omnis filiationis naturalis: filiatio autem naturalis per gratiam vnionis, non excludit ab eadem persona filiationem naturalem per generationem æternam, sed solum excludit illam secundum talem naturam.

A Quod verò attinet ad vim rationis D. Tho. iam supra explicui, illud principium non posse vniuersaliter intelligi de quacunq; ratione participata, sed de illa quæ includit specialem negationem repugnantem vnioni hypostaticæ, seu supposito introito secundum se. Adde verò deinde ad rem magis explicandam, dupliciter posse esse aliquam filiationem diuinam per participationem: vno modo, quia forma, vel quasi forma, in qua proximè fundatur talis filiatio, est entitas participata & creata, & hoc modo filiatio adoptiua est per participationem, & idè repugnat personæ increatæ sub quacunq; ratione cōsideretur: & filiatio naturalis, de qua nunc agimus, non est hoc modo per participationem, sed per gratiam vnionis, quæ quantum ad aliquid increata est, vt suo loco diximus. Alio ergo modo dici potest filiatio per participationem non quantum ad formam, in qua proximè fundatur, quia illa increata est, sed quantum ad modum recipiendi (vt sic dicam) sanctificationem, & ius ad hereditatem æternam à tali forma, quæ est medio aliquo modo vnionis creato, & participato: & huiusmodi filiatio per participationem non repugnat conuenire simul cum perfectissima filiatione per essentiam in eadem persona, secundum diuersas naturas: quia neque includit aliquid repugnans increatæ personæ, neque excludit vnionem hypostaticam, imò illam intrinsecè excludit.

Ex his facilis est responsio ad secundum, in rigore enim solum probat, hæc filiationem & non esse naturalem in eo sensu quo filiatio per essentiam seu per naturalem generationem talis dicitur, & posse etiam hæc filiationem vocari per gratiam vnionis, non verò inde sequitur non vocari propriè naturalem secundum aliam rationem & considerationem nam & ipsa gratia vnionis, naturalis dicitur, gratia quidem respectu humanitatis, cui gratis conceditur naturalis verò respectu Christi, qui in suis intrinsecis principiis quibus constituitur, illam includit. Vt verò argumentum illud clarius, quoad omnia dissoluatur, declaranda magis est illa proportio inter hæc filiationem naturalem per gratiam vnionis comparatam ad filiationem naturalem per essentiam, & filiationem adoptiuam, inter quas medium quodammodo loco tenet, quatenus hæc superat, & ab illa superatur. Comparari ergo possunt vel in forma ipsa, quæ est proximum filiationis, & iuris hereditarij fundamentum: vel in iure ipso, & modo obtinendi, vel participandi hereditatem: quoad hoc ergo posterius maiorem quidem affinitatem habet hæc filiatio per gratiam vnionis cum filiatione adoptiua, quam cum filiatione per essentiam, vt argumentum propositum conuincit: at verò quoad illud prius multo maior est propinquitas huius filiationis ad filiationem per essentiam, quam ad adoptiuam, quia proxima ratio eius est ipsamet filiatio increata, quamuis non secundum se, sed vt humanitati vnita: & quia ratio & modus filiationis vt dici possit naturalis, maximè sumitur ex forma, in qua fundatur, & ex intrinseca connexionione vel vnione aut identitate quem talis forma habet cum persona cui talis filiatio conuenit, idè hæc filiatio merito naturalis dicitur, & nullo modo adoptiua: quia forma illa, totaq; eius dignitas, cōnaturalis est tali personæ, & nullo modo per adoptionem seu intrinsecam benevolentiam ei conuenit.

Ad tertium respondetur, filiationes naturales proprias, ac fundatas in proprijs natiuitatibus & generationibus tantum esse duas in Christo Domino, scilicet, humanam & diuinam, & has esse de quibus Sancti communiter loquuntur, nullum tamen esse in conueniens præter has considerare in Christo aliam filiationem per gratiam vnionis, quæ secundum aliam considerationem, naturalis etiam dicitur, vt explicuimus. Vt hoc autem amplius declaratur, & argu-

constituere Spiritum sanctum ut hominem, filium Dei naturalem: ostensum est autem nec adoptivum posse constituere, relinquatur ergo, Spiritum sanctum ut hominem, nullo modo fuisse constituendum filium per talem gratiam. Ratio autem generalis est tacta & sect. præced. quia cuiuscumque personæ diuine incarnatæ gratia habitualis non confertur per modum nouæ generationis, sed per modum proprietatis concomitantis priorem & excellentiorem gratiam. Vnde etiam fit, ut in tali persona illa gratia non conferat primum & radicale ius ad hereditatem. Et ideo nec constituit filium adoptivum, nec omnino filium: quia, sicut gratiæ habituali non est essentiale constituere filium adoptivum, nisi supposita persona extranea, seu (quod idem est) supposita negatione connaturalis debiti, aut altioris coniunctionis cum Deo, quam possit per ipsam gratiam & gloriam fieri: ita non est essentiale huic gratiæ, quod faciat filium, nisi supposita simili negatione, que necessaria, ut ipsa detur per modum propriæ ac per se generationis, & ut conferat primum & radicale ius ad gloriam.

Difficultas ergo tacta in illo quarto argumento, non versatur de gratia habituali, sed de gratia vnionis, & de hac ego olim asserui, in eo casu Spiritum sanctum ut hominem cum eadem veritate & proprietate esse dicendum filium Dei naturalem per gratiam vnionis, quia id nunc dicitur de Christo ut homine in sensu hæcenus tractato. Quam sententiam alijs multis per doctos placuisse video, & in ea persistendum censeo, nam ratio insinuata videtur mihi convincens, nam Spiritus sanctus ut homo esset æquale ius ad diuinam hereditatē: nam & persona ipsa est æqualis sanctitatis & dignitatis, & ex parte vnionis hypostatice, ut suppono, non potest esse in æqualitas, sed Christus ut homo non est filius Dei naturalis per gratiā vnionis, nisi ob prædictum ius in tali sanctificatione fundatum: ergo propter eandem rationē Spiritus sanctus ut homo esset filius naturalis per gratiam vnionis. Dicent fortasse, Christum ut hominem non esse filium naturalem ob eam præcisam causam, sed quia illa sanctificatio & ius ad gloriam prouenit à filiatione naturali & per essentia, ut coniuncta humanitati. Sed contra hoc videtur argumentum factum, quia æque digna & perfecta est personalitas Spiritus sancti: nam quod illa personalitas sit Filij, vel Spiritus sancti, materiale valde est. Nam Christus ut homo non denominatur filij naturalis à filiatione diuina tanquam à forma formaliter referente Christum ut hominem ad Patrem, sed solum ut à subsistentia terminante dependentiam naturæ humanæ, & consequenter sanctificantem illam, & dante huic homini ius ad æternam hereditatem: sed totum æquale præstat quælibet personalitas diuina: ergo quod illa sit filiatio, paternitas, vel processio, nihil refert ad præsentem effectum seu denominationem. Maior est evidens, tum quia ostensum est, Christum ut hominem non referri speciali relatione filij ad Patrem æternum, tum etiam, quia illa æterna filiatio non potest informare hominem ut homo est, nec ipsum ad alium referre: ergo nec filium hoc modo denominare: tum denique quia alias, si Pater assumeret carnem, etiam ut homo referretur per paternitatem ad filium, & in quantum homo diceretur pater naturalis Filij Dei, quod est planè falsum. Sequela autem est evidens à paritate rationis. Et confirmatur hæc ratio, nam Spiritus sanctus ut homo, esset hæres diuinæ hereditatis: ergo esset filius; & non adoptivus, ergo naturalis per gratiam vnionis. Antecedens constat ex dictis, quia haberet ius intrinsecum & connaturale ad diuinam hereditatē: consequentia vero à simili sumi potest ex illo Pauli, *Si filius & hæres: est enim proprium fili-*

orum Dei, esse hæres bonorum ipsius. Respondet enim illa hereditas iuri filiationis tanquam proprio & adæquato principio.

Sed respondere potest aliquis, in eo casu fore diuinam beatitudinem connaturalem ac debitam Spiritui sancto ut homini, non tamen per modum hereditatis, sed per modum cuiusdam connaturalis proprietatis seu actionis: sicut scientia in sua vel alia similis perfectio potest dici connaturalis Christo non per modum generationis, & ideo non est filius: ergo non immerito idem dici potest de illo ut homine. Idemq; maiori ratione dici posset de Patre, si homo fieret, quia ut Deus est, multo minus haberet beatitudinem ut hereditatem. Hæc responsio est quidem apprensus, sed in primis ferè reuocat controuerdiam ad quæstionem de nomine, nam quod nos præcipue intendimus, est, in eo casu Spiritum sanctum ut hominem habere intrinsecum ius ad illam beatitudinem. Deinde, cur affirmatur de Christo ut homine, quod habeat hoc ius ad illam beatitudinem tanquam ad hereditatem, & negatur de Spiritu Sancto, cum in re ius vtriusque sit æque perfectum, & in æquali dignitate, & simili actione fundatum? Nam quod Christus ut homo sit hæres, non inde formaliter habet, quod in quantum Deus hæres est, nam & hoc ipsum in rigore & proprietate non est verum, qui hæres videtur includere aliquam imperfectionem, nam significat potius ius ad hereditatem, quam plenum dominium vel naturalem possessionem & proprietatem illius. De antem Filijus potius est genitus ut supremus Dominus, quæ ut hæres, imò ut per se & essentialiter Beatus, potius quam ut habens ius ad beatitudinem. Esque quid de hoc fit, non videtur referre ut in quantum homo sit hæres, sed hoc pendet ex iure quod habet in quantum homo, & ex modo, quo illud habet, & in hoc eadem videtur esse ratio de persona Spiritus sancti, si homo fieret: consistit autem ratio in hoc, quod ex vi illius actionis diuinæ, qua fieret homo per vnionem carnis ad ipsum, haberet hoc ius ad bona ipsius Dei, à quo talis actio & vnio feret. Et confirmatur ratione supra de Christo facta, nam homo per gratiam habet ius ad diuinam beatitudinem ut ad hereditatem: ergo multo magis Spiritus sanctus ut homo haberet hoc ius per gratiam vnionis. Maximè quia ad ipsammet gratiam habitalem haberet connaturale ius: ergo & ad gloriam, sub quacunque ratione potest gratiæ correspondere: ergo etiam sub ratione hereditatis. Respondetur ergo ad quartum argumentum, quod ad rem attinet, verum esse, Spiritum sanctum ut hominem in eo casu fore filium Dei naturalem filiatione naturali, quæ est per gratiam vnionis, prout eam in Christo ut homine explicuimus, & restè attingit Albert. in 3. dist. 10. ar. 13. Nec potest aptius nomen inueniri, quo declaretur naturalis sanctificatio, & connaturale ad diuinam beatitudinem, quæ haberet Spiritus sanctus ut homo ex vi illius originis, quam ut homo haberet à Deo ut effigiente eius incarnationem, neque contra hoc occurrit difficultas aliquis momenti. Quod verò attinet ad modum loquendi, oportet cautè loqui & sufficientem explicationem adhibere, ne tribuendo Spiritui sancto nomen filij, videamur personas confundere: quod facile vitabitur adiungendo illud additum, *per gratiam vnionis.*

Non est tamen simile de Virgine Matre, ut in vltima confirmatione inferebatur, tum quia per maternitatem non fit realis vnio & personalis cum Deo: vnde

Vnde non tollitur quin illa persona secundum se maneat extranea, tum etiam quia illa gratia non est ita debita & connaturalis ratione diuine maternitatis, sicut ratione hypostaticæ vnionis. Tū denique quia illa ratio antecessit vt dispositio cōgrua & decens ad maternitatem dininam, & per illam vt sic adoptata est B. Virgo in filiam perfectissimam, vt possit esse condigna mater.

Tandem ex his responsum satis est fundamentū Durandi: dicendum enim est in primis, vt ex dictis facile constat, gratiam vnionis communicatam humanitati Christi, esse alterius rationis à gratia filiorum adoptiuorum, & ideo non constituitur Christum hominem filium adoptiuum, sed potius naturalem, quia personæ sic constitutæ intrinseca & connaturalis est talis gratia, & ratione illi⁹ est etiam illi intrinsecum, & connaturalis ad æternam hereditatem. Vnde secundo dicitur, licet gratia habitua sit in Christo & nobis eiusdem rationis, tamen modum habendi illam non esse eundem, & ideo licet nos per hanc gratiam constituamur filij adoptiuū, quia non supponitur filij, sed extraneæ personæ & per talem gratiam omnino liberaliter acceptamur: Christus tamen per illam gratiam non proprie constituitur filij⁹, quia iam supponitur, & gratia illa est quasi proprietatis consequens filiationem. Imò licet daremus aliquo modo denominari filium ab illa gratia, & relatione illam consequente: non tamen etiam sub hac ratione dicēdus esset filius adoptiuus sed naturalis, quia (vt supra questione 7. dixi) etiam gratia fuit Christo connaturalis, non aduentitia, & extranea: ergo & relatio, quæ in illa fundatur. Vnde sicut idem calor igni est naturalis, & aque violent⁹: ita eadem relatio, quæ in nobis est filiatio adoptiua, in Christo non potest hanc rationem induere, vt re-
D. Thom.
Sec.

de hic D. Tho. ad secundum dixit, quod tandem etiam docuit Scot. in 3. d. 10. quauis non satis connaturalitatem illius gratiæ explicauerit, nec rationē filiationis, quam Christus in quantum homo habet ex vi solius gratiæ vnionis.

Ad confirmationem, & tertium argumentum in præced. section. relictum, sufficienter iam responsum est.

SECTIO III.

An sit de fide, vel quo gradu certitudinis tenendum sit, Christum in quantum hominem, seu secundum humanitatem, non esse filium Dei adoptiuum, sed naturalem.

Argumen-
ta senten-
tiæ affir-
mantiæ.
Primum.
Ratio dubitandi est, quia illa propositio, etiam cū determinatione, Christus, in quantum homo, est filius adoptiuus, videtur damnata in prædicto Concilio Francoford. est ergo illa propositio hæretica, & contraria, de fide, nam, vt supponimus, illius Concilij autoritas sufficiens est ad certam fidē nobis faciendam, nam licet Nationale fuerit trecentorum Episcoporum, tamen intercessit Summi Pontificis autoritas, non tantum per Legatos, sed etiam per instructionem, quæ eiusdem veritatis definitionem, & virtualement Concilij confirmationem continebat. Et, quāuis per aliquos annos latuerit illa definitio, non potest tamen dubitari, quin facta fuerit vt ex historijs constat, & consequenter etiam est certum, nobis esse sufficienter propositum, præsertim hoc tempore in quo illud Concilium repperit, et, cæteris adiunctum, & in omnibus receptum. Antecedens probatur primò ex sensu contrarij erroris, contra quem facta est illa definitio. Elipandus enim, vt ex quadam eius antiqua confessione referatur, non negabat vnā in Christo personam, quam esse verbum ipsum diuinum & Filium Dei naturalem fatebatur: aiebat, tamen illum fuisse simul Dei &

A hominis filium, adoptiuum humanitate, non adoptiuum diuinitate. Vnde non alio sensu asseruisse videtur Christum vt hominem esse filium adoptiuum, nisi in eo, quem Durand. admittit, non confitendo in Christo vnā personam in duab⁹ naturis, non potest alius modus adoptionis in eo excogitari. Imò nec simpliciter videtur asseruisse Christum esse filium adoptiuū, sed cum illa adiectione, in humanitate: & ita referūt eius errorem autores antiqui, vt patet ex Iona Aurelianen. Adone, & Aimonio, locis infra citandis, qui aiunt, Fœlicem docuisse, Christum secundum humanitatem fuisse adoptiuum. Et nihilominus Patres Concilij Francoford. illam sententiam, vt ab Elipando asserbatur, damnant vt hæreticam: ergo.

Secundò probatur ex verbis eiusdem Concilij, nam in primis Adrianus Papa in epistola, quæ ibidē refertur, dum damnasset sententiam & modum loquendi Elipandi, quæ vocat *perpals verborum stramina*, subdit, *Hoc Catholica Ecclesia nunquā credidit, nunquam docuit, nunquam malè credentibus assensum prebuit.* Et subdit, *Quod si secundum eorum callidam tergiversationem cuncta quæ protulimus ad diuinitatem tantummodo Filij Dei referenda opinantur, dicant, vbi vnquam communi affectu dixerit nobiscum, Pater noster, Scis enim (inquit) pater vester quid vobis opus sit, non dicit, Pater noster, quasi nobiscum adoptatus per gratiam.* In quibus verbis clarè satis distinguit Christum vt Deum, & vt hominem, & negat, etiam vt hominem esse adoptiuum per gratiam. Et infra adducens illud ad Rom. 8. *Proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*, ponderat, secundum id dici proprium filium & non adoptiuum, secundum quod pro nobis traditus est: traditus est autem in quantum homo, Vnde concludit Adrian. *Sicut peccata nostra non tollerent, si ipse peccatum haberet, ita adoptionis gratiam non tribueret, si ipse propter hominem, quem assumpsit sine sorte peccati, necessarium egerit, vt gratiam adoptionis acciperet.* Similia multa, tam in illa epistola, quam in cæteris partibus illius Concilij leguntur. Specialiter verò in libro Sacrosyllabo ponderatur in illis verbis Petri. *Matth. 16. Tu es Christus Filius Dei viui*, quod nomen *Christus* non est nomen solius diuinitatis sed hominis Dei, qui non tantum vt Deus, sed vt in humanitate vnctus, dicitur Filius Dei. Deniq; omnia testimonia, quibus supra ex illo Concilio probauimus Christum vt hominem esse Filium Dei naturalem, probant, in eo esse definitum, Christum non posse dici filium adoptiuum, etiam cum illa reduplicatione seu determinatione, in quantum homo: quia sæpè in eodem Concilio, & specialiter in epistola ad episcopos Hispaniæ dicitur, filiationem adoptiuam, & naturalem non posse eidem cōuenire, quia adoptiua ineludit negationē naturalem: si ergo Christo, etiam cum illa specificatione, vt homini, cōuenit filiatio naturalis, non potest adoptiua cōuenire.

Tertio possimus hoc confirmare ratione sumpta ex eodem Concilio, nam filiatio adoptiua & naturalis distinguunt personas, cum vna sit extranea, & alia propria, sed distinguere personas in Christo est hæreticum: ergo etiam illi attribuire filiationem adoptiuam, hæreticum est.

In contrarium autē est, quia multi & grātes Theologi, etiam post Concilium Fracos. vel opinati sunt, Christum posse dici filium adoptiuū, aut simpliciter, aut cum determinatione, in quantum homo: vel certè iudicārūt id esse probabile, & nullus ex antiquis damnauit vt hæreticam sententiam tribuentē Christo vt homini adoptionem, eo sensu quo Durand. tribuit, vt patet ex Alensi, D. Th. & multo magis ex Scoto, Ricardo & alijs. Quod si quis dicat, hos autores ignorasse definitionem Concil. Francofordiensis, cum nullam eius mentionem fecerint id certè verisimile non est, nam licet credi possit, eos non vidisse acta ipsius Concilij, quæ vsque ad